

M'han acomiadat de la feina. Ha sigut aquest matí. El Director General ha trucat i ha dit que ho sentien però que el Conseller havia decidit cessar-me del càrrec. Diu que l'escàndol és massa gran, que no ho pot tapar. He intentat defensar-me però m'he adonat que no hi havia res a fer. La decisió era irrevocable. Després de penjar el telèfon, se m'han saltat les llàgrimes i me n'he anat al lavabo a plorar. No és just. La relliscada que vaig tenir la podria haver tingut qualsevol. Repeteixo: qualsevol. De fet, el dia de l'exposició ningú no se'n va adonar. I després, tampoc. Van passar set dies abans que algú no va descobrir l'error. Perquè això és el que ha estat, un error. Desafortunat, això sí.

Res del que ha passat ha estat culpa meva. En absolut. I la prova és que els mossos, que en un primer moment em van detenir, em van deixar anar sense càrrecs al cap d'un parell de dies. Va quedar clar que jo no havia obrat amb mala fe i que tot plegat era un malentès. Potser sí que vaig pecar d'ingènua — d'incompetent, es veu que ha dit textualment el Conseller —, però la ingenuïtat i la incompetència no són cap crim. Tothom té dret a equivocar-se, em sembla a mi. El que em fa més ràbia és que per culpa d'aquest absurd incident no torna- ré a trobar feina en el món de l'art durant una bona temporada. Això segur. Diuen que tot plegat és responsabilitat meva i que per això em foten al carrer, però està clar que necessiten un boc expiatori. Colla de masclistes misògins...! M'han ofert que sigui jo la que presenti la dimissió en lloc de cessar-me ells. És una sortida més digna. Naturalment, he acceptat.

Només faltava un dia per inaugurar l'exposició i jo estava nerviosa, com és de suposar. Qualsevol que hagi organitzat alguna vegada una exposició sap de què parlo. Tot just m'acabava d'estrenar en el càrrec de directora del MAU i aquella era la primera gran exposició que organitzava jo soleta. Estava nerviosa, sí, però també emocionada, i, per què no dir-ho, feliç. Amb vint-i-sis anys estava a punt d'introduir-me en els cercles artístics de la ciutat per la porta gran, perquè el càrrec de directora del Museu d'Art d'Ultra-avantguarda no és cap tonteria, no senyor. Més d'un i de dos matarien per un nomenament com aquest, i tot i que en aquells moments jo ja era conscient que tothom em miraria amb lupa, a veure si reeixia o la cagava, estava convençuda que l'exposició sortiria bé i que qui més qui menys em felicitaria. I de fet, així va ser. La inauguració va sortir de primera i els convidats van quedar bocabadats amb les obres i els canapès que es van servir. No debades, l'Eudald Mataplana és, segons diuen, un gran artista, i l'empresa de càtering que vaig contractar, d'una amiga de tota confiança. Les coses, si es fan, s'han de fer bé.

Com ja vaig explicar als mossos, no vaig ser jo qui va triar l'autor de la mostra, i encara menys les peces que es van exhibir. El museu feia dos anys que negociava amb el representant de l'artista, i jo tot just m'acabava d'incorporar a la direcció del museu. La tràgica desaparició del meu antecessor, que va morir sobtadament fulminat per un atac de cor, segons la versió oficial, i per un consum abusiu de píndoles blaves, segons la versió oficiosa, em va venir de perles, perquè dirigir museus o sales d'exposicions és una de les sortides laborals dels llicenciats en història de l'art i el finat era el meu oncle, circumstància que em va facilitar extraordinàriament les coses. Quan el tiet va morir, jo ja feia un any i mig que hi col·laborava, al museu, i el papà de seguida va trucar al Conseller per recordar-li un parell de cosetes. No és que aquests càrrecs siguin hereditaris, esclar que no, però algun profit ha de treure el papà dels diners que es gasta cada cop que hi ha eleccions. A més, amb la competència ferotge que hi ha avui dia per aconseguir una feina com Déu mana, que un pare doni un cop de mà a la seva filla en un moment determinat no és cap pecat. La sang és més espessa que l'aigua, i el papà té molts contactes que seria un crim no aprofitar.

El meu oncle era un vell amic i un gran admirador de l'Eudald Mataplana, cosa que explica que ell mateix fes de comissari de l'exposició. La veritat és que jo només coneixia la seva obra una mica per sobre i a ell no l'havia vist mai en persona,

perquè l'art contemporani no és el meu fort i totes les reunions les vaig tenir amb el seu representant. L'atac de pànic em va venir just el dia abans d'inaugurar, quan em vaig adonar que de peces per exposar no n'hi havia quaranta, com deia el conveni que havia signat el museu, sinó quaranta-una.

—Què coi hi fa, això, aquí al mig? —vaig fer desconcertada en descobrir aquella peça a la sala principal.

—No sabem on va —van replicar els operaris sense immutar-se.

Vaig tornar a mirar-me l'escultura i vaig fer memòria. No em sonava haver-la vist abans. Després de repassar de dalt a baix la llista d'obres, vaig arribar a la conclusió que aquella peça no formava part del lot que s'havia d'exhibir. Sobrava. Però era allí, i per a més inri no era una peça petita. Després de rumiar-m'ho una estona, vaig decidir trucar a l'artista i de-manar-li instruccions.

L'Eudald Mataplana no contestava ni a casa ni al mòbil. «Típic dels artistes, anar-se'n a la nit de gresca i passar-se els matins dormint!», vaig pensar amb enveja. Li vaig deixar un missatge al contestador sense confiar que es prengüés la molestia d'escoltar-lo i vaig rumiar quin seria el pas que faria a continuació. Sabia que era inútil provar de parlar amb el seu representant, perquè en aquells moments es trobava sobrevo-lant un oceà, i com que l'oncle era mort i no sabia a qui recórrer, em vaig començar a posar nerviosa. Eren gairebé les dotze del migdia i havia de decidir què fer amb aquella escultura, si retornar-la al taller (hauria de trucar a l'empresa de transport, parlar amb l'asseguradora, modificar el pressupost...) o desar-la discretament al soterrani. Aquella peça descatalogada em posava en un compromís.

—I ara què faig? —li vaig preguntar desesperada a la meva secretària—. Tinc hora a la perruqueria, i també per depilar-me. Demà inaugurarem i encara he d'anar a buscar el vestit, que me l'estan arreglant...

—Si l'han enviat, és que deuen voler exposar-la —va dir ella amb molt de sentit comú—. Busqui-li un racó i no s'atabali. Total, no ve d'una escultura més.

I això és justament el que vaig fer. Els vaig dir als operaris que construïssin una tarima al bell mig de la sala principal, l'únic espai lliure que quedava per exhibir una obra d'aquelles dimensions, i vaig fer que la col·loquessin al damunt. El títol de l'obra no era cap problema, perquè totes les escultures es deien igual: «Natura morta». Hi havia una «Natura morta núm. 1», una «Natura morta núm. 2», una «Natura morta núm. 3»... A l'ordinador, vaig imprimir una etiqueta amb el títol «Natura morta núm. 41» i la vaig col·locar davant la peça. La veritat és que feia patxoca.

L'Eudald Mataplana conreava un hiperrealisme onírico deconstructiu d'arrel barroca i fort impacte emocional. O, per dir-ho en paraules més planeres, es dedicava a fer escultures realistes de temes escabrosos amb la intenció de sacsejar els paràmetres estètics dels espectadors i provocar el seu rebuig. Per què ho feia i per què les seves obres tenien tant d'èxit, no ho sé. La qüestió és que totes les escultures tenien com a leitmotiv la decadència, la malaltia i la mort en la seva vessant més macabra: gossos i gats atropellats, fruites podrides i flors pansides, nens mutilats, dones en tractament de quimioteràpia, vells decrepits, esquelets plens de cucs... Per acabar-ho d'adobar, el paio els hi afegia olors, a les escultures, de manera que les flors pansides feien olor de flors pansides, les dones malaltes, d'hospital, i els vells, de pixum i excrements. Es tractava d'olors subtils (t'hi havies d'acostar una mica per poder-les ensumar), però a mi em resultava particularment desagradable i preferia contemplar les obres de lluny. En realitat, la meva especialitat és el Renaixement, i, per ser més exactes, la pintura i l'escultura del Quattrocento: Donatello, Botticelli, Piero della Francesca... En fi, artistes que ara ja no estan gaire de moda. L'art contemporani no m'entusiasma, la veritat. No acabo de veure-li el què. Tanmateix, els contactes que el meu oncle tenia amb els artistes d'avantguarda inevitablement van encarrilar la meua carrera lluny dels meus admirats italians. Col·locar-me al MAU era una manera d'introduir-me en el mundillo i començar a fer currículum, i una oportunitat com aquesta no es desaprofita quan te la serveixen en safata de plata. Per descomptat, no és que jo sigui una analfabeta amb relació a l'art contemporani i em vulgui justificar invocant la meua ignorància, però la sensibilitat avantguardista és tan heterogènia que una no sap on agafar-se ni quins criteris fer servir. Si el

meu oncle deia que l'Eudald Mataplana era bo, jo me'l creia, i si les seves obres agradaven al públic, millor que millor.

El dia de la inauguració jo anava moníssima. M'havia aprimat quatre quilos i duia un vestit cenyit de ras, de color vermell cirera, que m'havia costat un pico però que va ser molt comentat. Hi van assistir el Director General, el Conseller, el President del Parlament i l'Alcalde. L'Eudald Mataplana no s'hi va presentar, però la seva absència no li va estranyar a ningú perquè l'Eudald era una mica carallot i ja les acostumava a fer, aquestes coses. Hi ha artistes que fan mans i mànigues per aconseguir una entrevista o per sortir a la tele, i d'altres que es fan els esquerps i aconseguen que els hi facin entrevistes perquè mai no en concedeixen i diuen que tenen fòbia als platons de televisió. L'Eudald Mataplana era d'aquests: organitzava una festa i no s'hi presentava, li inauguraven una exposició i no hi anava. Al final, tothom acabava parlant del seu mal caràcter, de la seva condició d'enfant terrible, i els periodistes es pegaven de bufetades per aconseguir unes declaracions, una entrevista o una foto. Les males llengües deien que tot plegat era una estratègia del seu representant, però vés a saber. En aquest país, l'enveja és la mare de tots els rumors.

«Natura morta núm. 41» va ser, amb diferència, la peça que va suscitar els comentaris més elogiosos. Tothom va estar d'acord que aquella escultura que representava el cadàver d'un home en posició fetal era la més aconseguida de totes. Els crítics la van posar als núvols —que si una obra mestra, que quina sensibilitat...—, i el públic es va quedar sense paraules. Certament, de totes les peces exhibides aquella era la més subtil, perquè la figura anava vestida de cap a peus i ocultava els ulls sota unes ulleres de sol. Tanmateix, l'expressió de dolor que s'endevinava sota aquelles ulleres (que, per cert, eren unes Armani que valien una pasta) resultava, segons va dir tothom, commovedora. Amb aquella peça, «una metàfora colpidora de la condició humana contemporània», segons va escriure un distingit crític de la nostra ciutat, l'Eudald Mataplana va aconseguir renovar la seva condició d'artista consagrat i de culte entre les elits més sofisticades del país.

Van anar passant els dies i va venir un munt de gent a veure l'exposició. Hi havia estones que fins i tot hi havia cues. Nosaltres ja ho notàvem, que cada dia que passava la sala on es trobava «Natura morta núm. 41» feia més i més pudor, i també que les mans i la cara de l'escultura anaven canviant de forma i de color. Al principi eren d'un blanc marmori, com el cadàver representat a la Lliçó d'anatomia del doctor Tulp de Rembrandt, però a poc a poc van anar adquirint un to verdós que realment feia angúnia i que pocs s'atreuen a contemplar durant gaire estona. A partir del tercer dia, l'escultura es va inflar i va treure la llengua. A tothom li va fer molta gràcia.

Com és lògic, vam pensar que l'Eudald Mataplana ho havia fet a posta i que la intensitat de la pudor i els canvis que patia la figura es devien al seu indiscutible domini dels materials, i ningú, absolutament ningú, va obrir la boca excepte per elogiar la gosadia i habilitat tècnica de l'artista. Al museu, l'única cosa que vam fer va ser posar l'aire condicionat a tot taco perquè vam considerar que amb el tema de l'olor l'Eudald potser n'havia fet un gra massa.

—Senyora directora —va dir el Sadurní picant suaument la porta i entrant al meu despatx—, hi ha un senyor que vol parlar amb vostè.

El Sadurní és un dels guàrdies de seguretat del museu i aquell dia estava de guàrdia.

—Un senyor?

—Un visitant. Diu que és important i que si vostè no el rep se n'anirà directament a la policia.

—D'acord...! —vaig fer amb un sospir—. Digui-li que passi. Però, Sadurní, quedi's al costat de la porta, eh?

Tot i que la majoria dels sonats que es colen als museus són inofensius, val més prendre precaucions. Quan l'home va entrar al meu despatx, li vaig demanar que deixés la porta oberta amb l'excusa que el meu aparell d'aire condicionat no funcionava. Ell es va presentar i va dir que era metge.

—Es pot saber què coi hi foten, amb un cadàver descomponent-se al mig de la sala? —em va etzibar sense contemplacions.

Li vaig dedicar un somriure. Llàstima que estigués a punt de casar-me, vaig pensar, perquè aquell paio no estava gens malament i a mi m'aniria bé una aventureta sense complicacions per trencar la rutina. De tota manera, l'anècdota del metge que havia estat ensarronat per l'art inigualable de l'Eudald Mataplana seria una bona propaganda per a l'exposició, i mentalment vaig començar a redactar la nota de premsa per explicar l'incident.

—No pateixi —vaig fer amb el somriure encara als llavis—, només és una escultura. El que passa és que està molt ben feta.

—No és una escultura —va replicar el metge, molt seriós—. És un mort.

—Que no, que és una escultura —li vaig assegurar—. Estigui tranquil.

—Les escultures no supuren líquids. Ni fan aquesta pudor. Ni atrauen els insectes.

—Ah...! És que tot plegat és un invent de l'artista, que és un geni.

—Miri, senyoreta, sóc metge i...

—Puc preguntar-li quina és la seva especialitat? —vaig dir fent veure que començava a enfadar-me. En el fons, estava encantada de la vida amb la confusió i ja gaudia anticipadament del plaer que em produiria explicar el malentès a les meves amigues quan féssim el vermut.

—Sóc psiquiatre. Però li asseguro que sé reconèixer un mort quan el veig. Vaig tornar a somriure. Sempre m'havien semblat interes- sants, els psiquiatres. I mai no me n'havia lligat cap.

—Entenc que l'escultura l'hagi trasbalsat. Si vol que sortim a fer un cafè i que en parlem... Em dic Fefa —vaig fer allargant-li la mà i buscant l'encaixada.

—Vingui amb mi —va insistir ell, autoritari—. Serà millor que ho vegi vostè mateixa.

En aquell moment va entrar el Sadurní, que inevitablement havia escoltat la conversa.

—Dispensi, senyora directora. Perdoni que em fiqui on no em demanen però crec que hauria d'anar-hi. Realment la sala fa molta pudor...

Vaig sospirar. D'acord, valia la pena portar la broma fins al final, així tindria més material per a la nota de premsa i més xafarderies per a les amigues. Em vaig aixecar de la meua no gaire confortable cadira de disseny i els vaig acompanyar. Aquell dia, al museu no hi havia ningú visitant l'exposició. En entrar a la sala, de seguida vaig entendre per què.

—Ostres, sí que és veritat que fa pudor...! Però, i aquestes mosques?

—Els cadàvers atreuen els insectes. I encara sort que hi tenen aire condicionat! —va fer el metge repassant-me de dalt a baix. —No pot ser. És impossible... —vaig fer amb veu tremolosa.

—Miri-se'l de prop. Què hi veu?

—Està verd. I en alguns trossos és de color... negre. I a la pell hi té una mena de butllofes...

—No sóc cap expert —va fer ell posant-se bé les ulleres i mirant-me dissimuladament l'escot—, però jo diria que aquest home porta mort com a mínim una setmana. Fixi's, l'epidermis ja s'ha separat de la dermis i s'hi han acumulat els gasos. Per això està inflat.

—Sembla com si hagués vomitat alguna cosa... —vaig murmurar.

—Això, senyoreta, és el fluid provocat per la descomposició dels òrgans interns, que s'expulsa pel nas i per la boca.

—Déu meu! —vaig exclamar fent un bot enrere—. Però si els cucs es belluguen...! I ja no recordo res més perquè en aquell moment em vaig desmaiar.

Els mossos no van trigar ni un minut a identificar el cadàver atès que el mort duia la documentació a sobre: era l'Eudald Mataplana. Com que s'havia tallat els cabells al zero i duia ulleres de sol, ningú no l'havia reconegut. Tampoc ningú no l'havia trobat a faltar, la qual cosa no deixa de ser significativa. L'Eudald Mataplana seria molt famós, però d'amics, el que es diu amics, està clar que en tenia ben pocs.

La primera cosa que se'ls va acudir als mossos després de comprovar que no hi havia restes de sang va ser que l'Eudald havia patit un atac de cor fulminant. La segona, que estava com una cabra i s'havia immolat ell mateix ingerint alguna mena de verí per convertir-se en una peça d'exhibició. El seu raonament no deixava de tenir certa lògica, però anaven errats. Quan li van fer l'autòpsia, el

forense va descobrir un forat diminut a la camisa i una petita ferida al tòrax. —Els mossos creuen que es tracta d'un homicidi —vaig anunciar a la roda de premsa que vaig convocar quan em van deixar anar i per a la qual vaig triar un vestit de color blanc i un fulard rosa que m'afavoreix molt—. L'assassí va fer servir alguna mena de punxó cilíndric i molt prim que va passar entre les costelles, li va travessar el pericardi i li va perforar el cor. Com que la ferida era tan petita, la seva pròpia sang la va taponar en coagular-se i per això no va sagnar —vaig explicar fent-me la xula mentre llegia textualment la xuleta que m'havia passat la secretària, que s'havia lligat al forense i havia aconseguit una còpia de l'autòpsia de sotamà. I vaig afegir, convençuda que tothom entendria la meva relliscada—: És normal que no m'adonés que no era una escultura, no els hi sembla? Doncs no, no els hi va semblar normal, i al dia següent els diaris em van fotre a caure d'un burro. Està clar que amb la pressió de la inauguració i que m'havia de fer les metxes em vaig equivocar. Hauria d'haver desat aquella cosa al soterrani. Però ja era tard per rectificar.

Ara diuen que ho va fer una de les seves alumnes. Que la noia es va cansar que l'Eudald Mataplana aprofités qualsevol excusa per magrejar-la i que, en un rampell, li va clavar l'agulla de fer mitja que estava col·locant a «Natura morta núm. 17», una escultura de mida real que representava una dona malalta que teixia asseguda a una cadira de rodes. A l'agulla, hi van trobar restes de sang, i els operaris de seguida van identificar la noia que els havia ajudat a muntar la peça. Ara és a la garjola.

A mi, la veritat, m'importa un rave. L'alumna, l'Eudald Mataplana, les seves escultures i la mare que els va parir a tots plegats. Jo només sé que m'he quedat sense feina i que aquesta vegada les trucades del papà no serviran de res perquè l'escàndol ha sortit a la premsa i hi ha hagut massa rebombori. La mamà diu que ho hauria de deixar córrer, que amb organitzar el casament i el viatge a Cancún ja tinc prou feina, però és que ella és d'una altra generació i no entén que no treballar fora de casa avui dia no està gaire ben vist. No és que a mi m'entusiasmi, haver de fitxar cada matí, però les dones modernes, ni que siguem de classe alta, hem de treballar, o si més no fer-ho veure. El papà diu que no m'amoïni, que tan bon punt la cosa es refredi tornarà a agafar el telèfon. M'ho prendré, doncs, com unes vacances pagades, perquè segons tinc entès encara que dimiteixi tinc dret a cobrar l'atur.

Com diu el papà per consolar-me, sóc jove i tinc tota la vida per davant. Quan torni de Cancún, ja veurem. De moment, he quedat per fer un cafè amb el psiquiatre, que es diu Lluís i és la mar de simpàtic. Al capdavant, si quan torni del viatge de noces m'avorreixo i no trobo feina de lo meu, sempre puc dedicar-me a la política. No sé, diputada o alguna cosa així. Qui sap, com que sóc espavilada potser arribaria a directora general. O a ministra... Sí, ministra estaria bé. Però no sé, no ho acabo de veure clar. Si em fessin ministra, me n'hauria d'anar a viure a Madrid. I a Madrid, a l'hivern hi fa molt de fred i a l'estiu molta calor... I no hi ha platja. Ni port olímpic. Ni pistes d'esquí a la vora. I quin disgust que tindria, la mamà, si me n'hagués d'anar a viure tan lluny...!

del llibre de Teresa Solana
Set casos de sang i fetge i una història d'amor (Edicions 62)